

Dens Gutmens

Neparastā atzišanās

Man ir jāatzīstas. Man nepatīk Šekspīrs. Tā, tagad esmu to pateicis.

Nupat biju noskatīties "Vētru" un tā man bija pilnīgi nesaprotama.

Savā dzīvē vēl nekad nebiju tik stulbi juties — izņemot pērno vasaru, kad noskatījos filmu "Pirmsākums"² un trīs draugi man centās ieskaidrot, par ko īsti tā bijusi. Un es joprojām nespēju to aptvert.

Kamēr man ir grēksūdzes noskaņojums — neesmu lasījis nedz "Bovarī kundzi", nedz "Donu Kihotu", nedz "Kalnu aukas" vai "Ulisu". Manā skatījumā "Lieliskais Getsbijs" ir garlaicīgs. Esmu mēģinājis lasīt "Lolitu", jo biju dzirdējis, ka tur ir dažas pikantas detaļas, bet grāmata bija tik apnicīga, ka līdz tām netiku. Es augstu vērtēju Vudiju Allenu, bet esmu pārlicināts, ka Dostojevskis, Kirkegors, Kafka, Ničše un Šopenhauers nav lasāmi.

Neesmu lasījis ne Dikensu, ne Tolstoju, ne Melvilu, Prustu, Ostinu, Vortoni³, ne Igo. Es zinu, nāktos godāt šos literatūras klasiķus un izbaudīt viņu darbus, bet es to patiešām nespēju.

Un, neraugoties uz to, šogad iznāk mana simtā grāmata.

Kā iespējams būt tādām kā man — just nepatiku pret lasīšanu, bet aizrauties ar rakstīšanu? Atbilde, domāju, ir šāda — nav tā, ka lasīšana man liktos nejēdzīga, man vienīgi nav pa prātam apgūt materiālu, kas garlaiko.

Vienmēr esmu bijis negribīgs lasītājs. Mana māte pirka komiksus, cerot, ka tie raisīs interesi par grā-

matām. Tas neiedarbojās. Pirmais darbs, kas mainīja attieksmi, bija Džima Boutona "Ceturtais metiens" (*Ball four*).⁴ Džims Boutons nebija rakstnieks. Viņš bija beisbolists. Grāmatu lasīju vidusskolā. Tā bija Boutona 1969.gada sezonas dienasgrāmata. Pirmo reizi, lasot grāmata, šķita, ka autors runā tieši ar mani.

Manuprāt, atbilde uz jautājumu "Kas bērniem būtu jālasa?" ir — "Ko vien viņi vēlas." Tāpat kā daļai cilvēku tīk ēst gaļu, bet citi dod priekšroku dārzeniem, arī lasītāju gaumes ir atšķirīgas. Daži vēlas lasīt tikai *nedaijliteratūru* vai komiksus. Manam dēlam bija laiks, kad viņš gribēja iepazīt grāmatas tikai par kara lidmašīnām.

Patiesībā ikvienam patīk lasīt, vai nu viņš to apzinās, vai ne. Jo ikkatru — pat visnegribīgāko lasītāju — aizrauj labs stāsts.

Pats būdams negribīgs lasītājs, es saprotu šādus bērnus. Zinu, kas viņus garlaiko un kas — interesē.

Viņi vēlas lakoniskus teikumus. Īsas nodaļas. Dialogu. Ne pārāk daudz īpašības vārdu. Viņi labāk liek lietā savu iztēli, nekā lasa garu aprakstu. Viņi vēlas teikumu, kas dabiski ved pie nākamā, nevis pārlec uz citu tematu. Nodaļu, kas beidzas tā, ka kārojas uzzināt, kas notiks tālāk. Tādēļ viņi turpina pārlapot grāmata.

Protams, ceru, ka ikviens atzinīgi vērtē manas grāmatas. Bet savus darbus veltu galvenokārt tiem bērniem, kuriem nepatīk lasīt. Bērniem, kas nespēj ilgi koncentrēt uzmanību. Bērniem ar mācīšanās traucējumiem. Tiem, kurus pievelk satriecoši stāsti par parastiem bērniem neparastās situācijās.

Gandrīz katru dienu saņemu šādu e-pasta vēstuli:

Godātais Gutmena kungs!

Esmu tik sajūsmināta! Mana desmit gadus vecā meita pirmo reizi izlasīja visu grāmatu.

"Miljons dolāru metiens" noturēja viņas uzmanību! Viņa ļoti centās iedziļināties daudzās grāmatās, bet tās visas viņai bija par sarežģītu. Jūsējā viņu savaldzināja jau sākumā un uz priekšu tikt viņai bija itin viegli. Vakar vakarā (atvainojiet, šobrīd raudu aiz prieka) viņa sacīja — "Vai drīkstu to nolasīt skaļi, zēni?"; pēc tam, kad bija klusi lasījusi kādas 20 minūtes! Brīdi vēlāk viņa teica: "Es tikko viņus redzēju iztēlē. Es redzēju Ediju un treneri! Es varu viņus uzzīmēt." Biju tādā sajūsmā par meitas spēju vizualizēt! Esmu speciālās skolas pedagoģe un šie pārsteidzošie momenti — brīži, kad bērns aptver ko tādu, kas viņam līdz tam radījis grūtības — mani izraisa sajūsmas tirpoņu.

*Diāna R. un Sjerra
Kalifornijā*

Tā ir mana vēlēšanās — lai zēns vai meitene atvērtu kādu no manām grāmatām un paceldami acis no tās divas stundas vēlāk, justos tā, itin kā vispār nebūtu lasījuši. Lai lasīšana ritētu bez piepūles. Vēlos, lai bērniem būtu sajūta gluži kā kinoteātrī, tikai savā iztēlē.

Un, iespējams, kādu dienu viņi atklās, ka lasīšanai nav jābūt nepatīkamam darbam. Varbūt tad viņi vairāk alks iepazīt citus autorus un rakstības stilus.

Es varētu turpināt, bet nevēlos kādu garlaikot. Daži arī no jums varētu būt negribīgie lasītāji.

Dens Gutmens (Dan Gutman, dzimis 1955.gadā) dzīvo Hedonfildā, Ņūdžersijā kopā ar sievu Ninu un diviem bērniem. Daudzu bērnu un jauniešu grāmatu, piemēram, "Miljons dolāru metiens" (The Million Dollar Shot, 1997), "Bērns, kurš gribēja kļūt par prezidentu" (The Kid Who Ran For President, 1996), "Mājasdarbu mašīna" (The Homework Machine, 2006), un sērijas "Mana divainā skola" (My Weird School, iznāk kopš 2011.gada) autors. Viens no viņa jaunākajiem sacerējumiem — "Ģēnija faili: neapturamā misija" (The Genius Files: Mission Unstoppable) 2012.gada februārī nokļuva laikraksta The New York Times bestselleru sarakstā. Gutmena simtā grāmata "Teds & Es" (Ted & Me) iznāca 2012.gada martā. Ar rakstnieku un viņa darbiem plašāk var iepazīties Dena Gutmena mājaslapā www.dangutman.com.

D.Gutmena humora caurvītie sacerējumi latviešu bērniem diemžēl nav pieejami — tie nav latviešu valodā tulkoti un nav atrodamī nevienu Latvijas bibliotēkā.

No angļu valodas tulkojusi Jana Dreimane

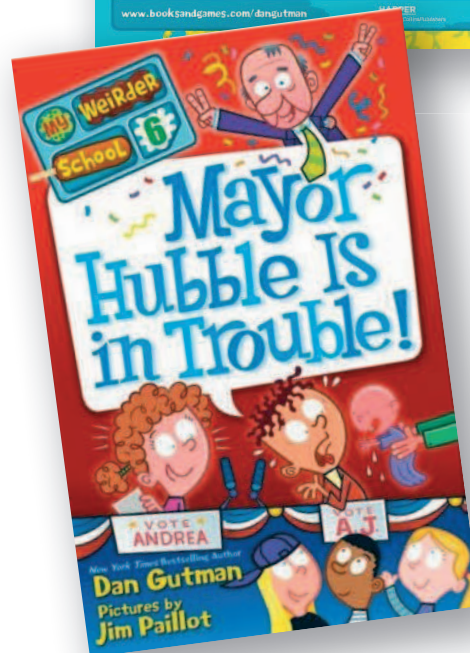
¹ Viljama Šekspira traģikomēdijas "Vētra" ekranizējums 2010.gadā. Producers: Artemis Films Ltd (Lielbritānija).

² Inception — 2009.gadā uzņemta spriedzes filma ar fantastikas elementiem.

³ Edīte Vortone (1862–1937) — amerikāņu rakstniece, ievērojama ar precīzu Ņujorkas deviņpadsmitā gadsimta beigu un divdesmitā

gadsimta sākuma sabiedrības tēlojumu romānā "Nevainības laikmets".

⁴ Džeimss Alans "Džims" Boutons (James Alan "Jim" Bouton, dzimis 1939.gadā) — padevējs jeb pičers Amerikas beisbola augstākajā līgā. Grāmata "Ceturtais metiens" (Ball four, pirmizdevums 1970. gadā) gan nebija pirmais kāda beisbolista dienasgrāmatas publicējums, taču izraisīja viskarstākās diskusijas, jo tajā atspoguļota ne tikai skatītājiem redzamā, profesionāla sportista dzīves tika-puse — žilbinošas uzvaras, bet arī vairākumam apspētie netikamie aspekti: sportistu savstarpējā nenovīdība, pārmērīga medikamentu lietošana, uztīve u.c. Pēc darba publicēšanas līgas vadītājs mēģināja piespiest Boutonu atzīt, ka publicētā dienasgrāmata ir izdomājums. Boutons šim spiedienam nepakļāvās un kļuva par "persona non grata" beisbolistu vidē. Taču pēc vairākiem gadiem Boutons augstākajā līgā atgriezās, gan uz neilgu laiku. Tā ir vienīgā grāmata par sportu, ko 1996.gadā Ņujorkas Publiskā bibliotēka iekļāva "Gadsimta grāmatu" sarakstā (The New York Public Library's Books of the Century, <http://www.nypl.org/voices/print-publications/books-of-the-century>), bet žurnāls Time — 100 lieliskāko nedaīlīteratūras grāmatu sarakstā, kas sastādīts 2011.gadā (http://www.goodreads.com/list/show/12719.Time_Magazine_s_All_TIME_100_Best_Non-Fiction_Books).

D.Gutmena grāmatu sērija "Mana divainā skola"